

perget ad ministros ægrotantium, ab his quæ necessaria sunt accipiet.

XL. Quando ad ostium monasterii aliqui venerint, si clerici fuerint aut monachi, majori honore suscipiuntur ! lavantque pedes eorum, juxta Evangelii præceptum, et præbent eis omnia quæ apta sunt usui monachorum.

XLI. Si quis ad ostium monasterii venerit, dicens velle se videre fratrem suum vel propinquum, janitor nuntiabit abbati, et permittente eo accipiet comitem, cujus fides probata est; et sic mittetur ad fratrem videndum vel proximum.

XLII. Si propinquus alicujus mortuus fuerit, prosequendi funus non habebit licentiam, nisi Pater monasterii præceperit.

XLIII. Nullus de horto tollat olera, nisi ab hortulano acceperit.

XLIV. Nemo alteri loquatur in tenebris; nullus in psiatho cum altero dormiat; manum alterius nemo teneat; sed sive steterit, sive ambulaverit, sive sederit, uno cubito distet ab altero.

XLV. Si quis tulerit rem non suam, ponetur super humeros ejus; et sic agat penitentiam publice in collecta.

XLVI. Si Præpositus injuste judicaverit, injustitiæ ab aliis condemnabitur.

XLVII. Qui consentit peccatis, et defendit alium delinquentem, maledictus erit apud Deum et homines, corripitur increpatione severissima.

B

*Explicît Regula Orientalis.*

## SANCTI BASILII

CÆSARÆ CAPPADOCIÆ EPISCOPI

### REGULA AD MONACHOS.

DE S. BASILIO EJUSQUE REGULA VETERUM TESTIMONIA.

*S. Gregorius Nazianz., orat. 20, in S. Basilium.*

Quis magis quam ille aut virginitatem coluit, aut carni leges imposuit; idque non suo tantum exemplo, sed etiam opera aliis impensa? Cujus sunt virginum cœnobia, et scripto comprehensa Regularum statuta; quibus et sensus omnes castigabat, et membra omnia componebat, et veram virginitatem servare admovebat.

*Gregorius presb., orat. de S. Greg. Naz.*

Hic porro commorantes (*Gregorius et Basilus*) et mutua exstimulatione virtutem augebant, et vitæ monasticæ leges piis Deoque devotis hominibus atque a mundi societate disjunctis ferebant, Lycurgi legibus placidiores, Solonis graviore, Minois æquiores. Imo vero ut de his viris sublimius aliquid dicam, Moysem imitantur, nubeque obtecti, atque ut a tumultuaria et turbulenta hac vita procul se removerent, in montem secedentes, legislatoris officio fungebantur.

*S. Hieronymus, Script. Eccl., cap. 116.*

Basilus Cæsareæ Cappadociæ, quæ prius Mazaca vocabatur, episcopus, egregios contra Eunomium elaboravit libros, et de Spiritu sancto volumen, et asceticum, et breves variosque tractatus.

*Rufinus, Hist. eccl., lib. 11, cap. 9.*

Basilus Ponti urbes et rura circumiens, desides gentis illius animos, et parum de spe futura sollicitos stimulare verbis, et prædicatione succendere, callumque ab his longæ negligentia: cepit abolere, subegitque, abjectis inanum rerum et sæcularium curis, suimet notitiam recipere, in unum coire, monasteria construere, psalmis et hymnis et orationibus docuit vacare; pauperum curam gerere, eisque habitacula honesta, et quæ ad victum necessaria sunt præbere, virgines instituire, pudicam castamque vitam omnibus pene desiderabilem facere. Ita brevi permutata est totius provinciæ facies, ut in arido et squalenti campo videretur seges fecunda ac læta vinea surrexisse.

*Et mox*: Exstant quoque utriusque ingenii monumenta magnifica tractatum, quos ex tempore in Ecclesiis declamabant: ex quibus non denas ferme singulorum orationuculas transfudimus in Latinum; Basilii præterea Instituta monachorum: optantes, si poterimus, et Dei favor adjuverit, eorum plura transferre.

*Sozomenus, Hist. Eccl., lib. 111, cap. 15.*

Apud Armenios, Paphlagonos et Ponti incolas Eustachius Ecclesiæ Sebastice in Armenia antistes primus vitam monasticam ejusque exercitium accuratum cœpisse dicitur, ita ut librum de Institutis monachorum, qui Basilii Cappadociæ nominæ inscribitur, ab hoc conscriptum nonnulli asserunt.

*Ita et Nicephorus Callist., lib. ix, cap. 16, et lib. xiii, cap. 29.*

*Photius P. CP. Biblioth. cod. 191.*

Legi sancti Basilii episcopi Cæsareæ Cappadociæ Ascetica, ut vocant, duobus libris comprehensa. Utile sane opus si quod aliud cuivis pietatis studioso et æterna bona consecretanti; maxime vero his qui in cœnobia religiôsæ vitæ exercitio incumbunt. Continet autem variarum questionum ex sacris litteris, quæ ad mores componendos faciunt, succinctas cum explanatione solutiones.

*Idem, cod. 144.*

Legi ejusdem sancti Basilii Ascetica, hoc est, monasticæ vitæ præceptiones; ex quarum præscripto qui vixerit, regno cœlesti potietur.

*Theodorus Studita, Orat. in sanctum Platonem.*

Primum dedit operam ut studiose magni et divini Basilii Constitutiones legeret, ex quibus sui temporis consuetudinem a monastica constitutione alienam esse didicit.

*Sanctus Benedictus, Regulæ, cap. 75.*

Collationes Patrum, et instituta et Vitæ eorum; sed et regula sancti Patris nostri Basilii, quid aliud sunt nisi bene viventium et obedientium monachorum exempla, et instrumenta virtutum?

*Gregorius Turon., Hist. Franc., lib. x, cap. 29.*

Aredius ex familia propria tonsuratos instituit monachos, cœnobiumque fundavit, in quo non modo Cassiani, verum etiam Basilii et reliquorum abbatum qui monasterialem vitam instituerunt celebrantur Regulæ.

*Vita sancti Eugendi abbatis, cap. 14.*

Prout memoriæ, Christo inspirante, suggeritur, abrenuntiantium exordia primitus intimamus. Sic namque quod non omnino illa quæ sanctus ac præcipuus Basilius, Cappadociæ urbis antistes, vel ea quæ sanctorum Lirinensium Patres, sanctus quoque Pachomius Syrorum præseus abbas, sive illa quæ recentior venerabilis edidit Cassianus, fastidiosa præsumptione calcemus: sed ea quotidie lectitantes, etc.

*Vita sancti Philiberti abbatis.*

Legebat studiose Basilii præclaras constitutiones, Macarii Regulam, Benedicti decreta, Columbani instituta sanctissima.

Justinianus quoque imp. epistola ad Menam P. CP. contra Origenem, locum affert sancti Basilii, ἐκ τοῦ ἀναγιγνωσκῶ ἀπὸ τοῦ βιβλίου, sive ex libro ejus Regularum: quo etiam frequentissime utuntur sanctus Benedictus Anianensis et Smaragdus, vetusti Regulæ Benedictinæ expositores.

## OBSERVATIO CRITICA IN REGULAM SEQUENTEM.

Testimonia sanctorum Patrum allata, atque varia edita eruditissima scripta satis denotant doctrinam et pietatem sancti Basilii Magni, jam dudum fastis sanctorum ascripti, et inter primos utriusque Ecclesiæ doctores numerati. Ille enim Casariensis archiepiscopus vitam monasticam apprime excoluit, et inter erudita ejus Opera tribus voluminibus contenta, a Juliano Garnerio Benedictino edita Parisiis anno 1722, reperiuntur varia Ascetica in duas partes, quasi Regulas distinctas monasticas, divisa, quæ proin Regulæ sancti Basilii appellantur, et quas ex Græco in Latinum transtulit, atque eruditam præfationem præmisit Rufinus Presbyter Aquileiensis. Et quidem prima pars appellatur *Regula fusiùs tractata*, quemadmodum et secunda dicitur *Regula brevius tractata*; quas tamen Rufinus in unum conjunxit, atque ex illis hanc præsentem Regulam sub nomine sancti Basilii observandam monachis proposuit. Tota autem hæc Regula constat 203 quæstionibus cum earum responsionibus, ex sancta Scriptura desumptis, quibus continentur omnia quæ ad perfectionem Christianam pertinent, vel ad essentialia monachorum munia spectant. Et si enim sanctus Basilius non tangat exteriores cæremonias et observationes, ab aliis monasticæ vitæ legislatoribus præscriptas circa divini officii ordinem, susceptionem hospitum, laborem manuum, formam vestimentorum, correctionem culparum potus et cibi, etc.; attamen ad reformandum interiorum hominum salutaria præcepta tradit, maxime attendens ad morum constitutionem et cordis directionem. Hinc sanctissimus monachorum Occidentium patriarcha Benedictus ad calcem suæ Regulæ inter alias sanctorum Patrum doctrinas summopere laudat hanc Regulam, sanctumque Basilium nominat suum Patrem spiritualem. Atque etiamnum hodie monachi Orientales pro norma vitæ hanc Regulam amplectuntur, observantes tamen pro externis ritibus et cæremoniis aliarum Regularum diversa statuta; nec sane solum in Oriente, sed etiam in Occidente reperiuntur monachi Basiliani, præsertim in Polonia, Italia et Hispania. Natus est autem sanctus Basilius anno 529; atque anno 555 sæculum reliquit, quamvis Ascetica sua, sive hanc præsentem Regulam, ante annum 555 non conscripserit, anno 379 defunctus.

## INCIPIT PRÆFATIO RUFINI

PRESBYTERI AQUILEIENSIS

### IN REGULAM S. BASILII AD URSEIUM ABBATEM.

Sotis libenter, charissime frater Ursei, adventantes de partibus Orientis, et desiderantes jam fratrum consueta consortia, monasterium tuum ingressi sumus; quod superpositum angusto arenosi tramitisorso hinc atque hinc passivi et incerti maris unda circumluit: rara tantummodo latentes locos eminus arguit pinus, ex qua et Pineti clarum nomen sæculo dedit. Eo tamen maxime delectati sumus, quod non, ut aliquis mos est, vel de locis, vel de opibus Orientis sollicite percontatus es; sed quenam ibi servorum Dei haberetur observatio, quæ animi virtus, quæ instituta servarentur in monasteriis, requisisti. Ad hæc ego ne quid tibi minus digne, non dico quam geritur, sed quam geri debet, exponerem, sancti Basilii Cappadociæ episcopi, viri fide et operibus, et omni sanctitate satis clari instituta monachorum; quæ interrogantibus se monachis velut sancti cujusdam juris responsa statuit, protuli. Cujus cum definitiones ac sententias mirareris, magno opere poposcisti ut hoc opus in Latinum verterem, pollicens mihi quod per universa Occidæ partis monasteria, si hæc sancti et spiritualis viri sancta et spiritualia innotescerent instituta, omnis ille servorum Dei profectus, qui ex hujusmodi institutionibus nasceretur, mihi quoque ex eorum vel meritis, vel orationibus, aliquid gratiæ vel mercedis afferret. Exhibui ergo, ut potui, ministerium meum: imple et tu, et omnes qui legitis et observatis gratiam, ut et agentes et orantes sic, quemadmodum instituta hæc continent, mei quoque memores sitis. Tui sane sit officii etiam aliis monasteriis exemplaria præbere: ut secundum instar Cappadociæ, omnia monasteria eisdem, et non diversis vel institutis vel observationibus vivant.

*Explicit præfatio Rufini.*